

ІГНАТОВ

Сергій Олександрович,

викладач кафедри адміністративного права,
процесу та адміністративної діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

УДОСКОНАЛЕННЯ ЗАХИСТУ ВИКРИВАЧІВ ЯК НОВЕЛА ВІТЧИЗНЯНОГО АНТИКОРУПЦІЙНОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Розвиток правової демократичної держави в Україні передбачає удосконалення багатьох інститутів суспільного життя, реформування яких відбувається з оглядом на європейські цінності та досвід держав-учасниць Європейського Союзу (далі – ЄС).

Необхідно зазначити, що одним із ключових напрямків і одночасно умовою становлення України, як повноправного учасника європейської спільноти є удосконалення антикорупційної політики та формування у суспільстві нульової толерантності до корупції.

Зауважимо, що в сучасних умовах, важливе місце у запобіганні та протидії корупційним проявам відіграє інститут викривачів, удосконаленню діяльності якого і присвячено дану роботу.

Нагадаємо, що статус викривачів закріплено розділом VIII Закону України «Про запобігання корупції» від 14 жовтня 2014 року. Так, відповідно до частини 1 статті 53 «Державний захист осіб, які надають допомогу в запобіганні і протидії корупції», особою, яка надає допомогу в запобіганні і протидії корупції (викривачем), є особа, яка за наявності обґрунтованого переконання, що інформація є достовірною, повідомляє про порушення вимог цього Закону іншою особою [1].

Принагідно зазначимо, що вищезгаданий розділ Закону України «Про запобігання корупції» станом на сьогодні включає лише одну статтю (стаття 53 «Державний захист осіб, які надають допомогу в запобіганні і протидії корупції»), присвячену викривачам та особливостям повідомлення про порушення вимог цього Закону [1].

Так, З. Загинею у дослідженні діяльності викривачів, відповідно до національного антикорупційного законодавства, доходять до цікавих висновків, зокрема, що відповідно до Закону України «Про запобігання корупції», ознаками повідомлення викривача корупції є: за змістом – це інформація про порушення вимог Закону України «Про запобігання корупції» іншою особою; достовірність такої інформації; обґрунтована переконаність викривача корупції у тому, що: а) повідомлення може стосуватися будь-якого кримінального правопорушення або правопорушення, пов'язаного з корупцією, протиправність яких передбачена у КК України або в КУпАП, а також які регла-

ментовані у Законі України «Про запобігання корупції» та відповідають ознакам корупційного правопорушення та правопорушення, пов'язаного з корупцією (змішана протиправність); б) достовірність інформації, яка міститься у повідомленні викривача корупції, – це властивість фактичних даних про порушення іншою особою вимог Закону України «Про запобігання корупції», що ґрунтується на внутрішньому переконанні викривача; в) обґрунтованість повідомлення викривача має відобразитись у вигляді його мотивування; вмотивованість посилює обґрунтованість повідомлення, надає йому внутрішню і зовнішню переконливість, полегшує розуміння повідомлення особою або органом, до якого воно було подано [2, с.135]. Як бачимо, законодавцем встановлено штучні межі, розширення і деталізація яких дозволятиме більш ефективно застосувати правовий інститут викривачів корупції. Наголосимо також на тому, що у 2017 році Національним агентством з питань запобігання корупції було схвалено рішення про затвердження методичних рекомендацій щодо організації роботи із повідомленнями про корупцію, внесеними викривачами [3], у яких певною мірою деталізовано законодавчі положення.

В цьому аспекті Н. Сметаніна та І. Коновалова слушно зазначають, що одним із головних чинників подолання корупції є забезпечення належного регулювання правового захисту викривачів корупції, що полягає у прийнятті відповідного закону, створенні доступних і безпечних зовнішніх каналів розкриття інформації, реформуванні судових та правоохоронних органів для дійсного захисту викривачів державою, створенні незалежного органу для розслідування повідомлень викривачів [4, с. 240]. Підтримуючі вищезазначені ініціативи, хотілося б звернути увагу на недоцільність створення ще одного «антикорупційного» органу, пропонованого фахівцями. Відповідні функції, на наше переконання, цілком можуть бути забезпечені одним із діючих суб'єктів владних повноважень у сфері запобігання і протидії корупції.

Для поліпшення ситуації у сфері запобігання корупції 29 серпня 2019 року Президентом було подано законопроект № 1010 про внесення змін до Закону України «Про запобігання корупції» щодо викривачів корупції, визначений як невідкладний (з 29.10.2019 перебуває на підписанні Президентом) [5].

У свою чергу, «Трансперенсі Інтернешнл – Україна», вивчивши положення законопроекту, наголошує на тому, що у разі його прийняття у поточному вигляді зміниться таке: а) викривач (крім співучасника та при відсутності угоди зі слідством) матиме право на винагороду у межах 10 % від предмета злочину (більше 5000 прожиткових мінімумів) чи збитків державі, але не більше 3000 мін. зарплат, якщо повідомлена інформація сприяла доказуванню злочину і не була відомою правоохоронним органам; б) одразу після повідомлення про корупцію викривач матиме право на безоплатну правову допомогу, відшкодування витрат на адвоката та судовий збір, психологічну допомогу, забезпечення безпеки собі та близьким особам, конфіденційність та анонімність з відповідальністю за їх порушення, інформацію про результати розгляду

повідомлення тощо; в) з'явиться заборона дискримінації та створення перешкод викривачу та його близьким особам у подальшому житті та інше [6].

Зауважимо, що впровадження відповідних законодавчих положень має сприяти більш активній участі громадськості у антикорупційній діяльності, дозволить по новому поглянути на державну політику у сфері запобігання і протидії корупції в Україні. Поряд із цим пропонованим законопроектом не вирішується частина спірних питань щодо статусу викривачів, гарантій отримання ними винагороди, поширення подібної практики на інші важливі сфери суспільного життя (екологічні інформатори) тощо. В цілому прийняття відповідного законопроекту має вчинити позитивний ефект на індекс сприйняття корупції в Україні, покращивши рівень України у міжнародних рейтингах.

Бібліографічні посилання:

1. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 № 1700-VII. *Відомості Верховної Ради України* від 05.12.2014. 2014. № 49. Ст. 2056.
2. Загинець Зоя. Викривачі корупції: quid prodest? *Науковий часопис Національної академії прокуратури України*. 2016. № 2. С. 125-136.
3. Про затвердження методичних рекомендацій щодо організації роботи із повідомленнями про корупцію, внесеними викривачами: рішення НАЗК від 06.07.2017 № 286. URL: https://archives.gov.ua/Archives/m_r_2017_3.pdf.
4. Сметаніна Н., Коновалова І. Міжнародний досвід захисту викривачів корупції. *Право і суспільство*. 2018. № 3, частина 2. С. 236-240.
5. Проект Закону про внесення змін до Закону України «Про запобігання корупції» щодо викривачів корупції від 29.08.2019 № 1010. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=66253.
6. Трансперенсі Інтернешнл Україна. Захист викривачів: аналіз президентського законопроекту (оновлено). URL: <https://ti-ukraine.org/news/zahyst-vykrivachiv-analiz-prezydent-zakonopr>.

НЕКЛЕСА

Олександр Вікторович,

оперуповноважений міждрайонного
відділу № 4 управління захисту економіки
Департаменту захисту економіки НПУ
в Дніпропетровській області

ЗАСТОСУВАННЯ АНТИКОРУПЦІЙНОГО ЗАКОНОДАВСТВА ТА НОРМ КУПАП ПРИ СКЛАДАННІ ПРОТОКОЛІВ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ, ПОВ'ЯЗАНІ З КОРУПЦІЄЮ (ЗА ПОРУШЕННЯ ВИМОГ ЩОДО ЗАПОБІГАННЯ ТА ВРЕГУЛЮВАННЯ КОНФЛІКТУ ІНТЕРЕСІВ)

У сучасних умовах адміністративна відповідальність за вчинення корупційних правопорушень відіграє важливу роль у системі заходів, спрямованих на запобігання і протидію корупції в Україні. Однією з гарантій нале-